

Betoog rondetafelgesprek over het demonstratierecht in Nederland

7 september 2023, Tweede Kamer, Den Haag

Mijn naam is Jerry Afriyie, medeoprichter van de mensenrechtenorganisatie Stichting [Nederland Wordt Beter](#). Op 1 juli 2011 lanceerde ik samen met Quinsy Gario en Raul Balai de Zwarte Piet is Racisme-campagne. Een bewustwording project en de zogenoemde kick-off van de tweede antiracismegolf. Een jaar later hebben we de campagne ondergebracht bij stichting Nederland Wordt Beter. Nederland Wordt Beter is een interventie van 15 jaar (2010-2025) en wordt in 2025 opgeheven. We zijn vastberaden om in 2025 de volgende drie doelstellingen te behalen:

- Structurele educatie over het koloniale- en slavernijverleden
- Een inclusief Sinterklaasfeest zonder racistisch stereotype
- Een Nationale Herdenking Slavernijverleden

We geven gastlessen en presentaties op scholen, bij bedrijven en op andere plekken in de samenleving. We houden dialogen en [ontwikkelen educatieve materialen](#). En we protesteren ook. Vooral waar een gesprek niet tot de mogelijkheden behoort. Dit doen wij met onze actiegroep [Kick Out Zwarte Piet](#).

Ons eerste grote protest vond plaats op 12 november 2011 tijdens de nationale intocht in Dordrecht. We stonden stil en droegen slechts een T-shirt met de opdruk 'Zwarte Piet is Racisme'. Als antwoord op deze vreedzame actie werden wij gepeppersprayed, geslagen, in de vrieskou over de grond gesleept en andere gewelddadigheden aangedaan. [De Nationale ombudsman concludeerde](#) later dat de aanhouding onrechtmatig én disproportioneel gewelddadig was. De politie had gehandeld "in strijd met het vereiste dat grondrechten moeten worden gerespecteerd", waaronder de vrijheid van meningsuiting. De dag na de arrestaties van Quinsy en mijzelf in Dordrecht, werd een groep mensen onder leiding van Kunta Rincho in Amsterdam opgepakt, voordat ze konden demonstreren. Het kwam wijlen burgemeester van der Laan niet goed uit. De doorgang van de feestelijke viering was veel belangrijker.

Gouda

In 2014 werden ongeveer 90 vreedzame demonstranten van ons gearresteerd in Gouda tijdens de landelijke intocht. De burgemeester had ons naar een afgelegen plek verwezen, ver van de intocht, zodat we niet gezien en gehoord zouden worden. Tienduizenden mensen werden verwacht bij de intocht, maar er was geen plek langs de route voor 50-100 vreedzame demonstranten om onze stem te laten horen. Het demonstratierecht werd ondergeschikt gemaakt aan de intocht. We hadden net zo goed achter het raam thuis kunnen protesteren. Wij hebben ons hierbij niet neergelegd en ondanks de tegenwerkingen waren we aanwezig bij de intocht, vreedzaam en tussen de drukte vaak onzichtbaar. We werden desondanks opgespoord door agenten in burger en met veel geweld gearresteerd. Dezelfde politieorganisatie die mij zonder gegronde reden met nekklem arresteerde liet later aan mijn werkgever weten dat ik mijn baan als beveiliging niet meer mocht uitoefenen. [Mijn baan werd van me afgepakt](#), om anderen af te schrikken. Dit in Nederland.

Rotterdam

In 2016 dacht burgemeester Aboutaleb, wat ze elders kunnen, kan ik veel beter, toen hij [200 vreedzame demonstranten liet arresteren](#) in Rotterdam. Wij waren onderweg naar Maassluis om te protesteren bij de nationale intocht dat jaar. Zoals de jaren daarvoor, zouden wij een stop maken in Rotterdam om een deel van de demonstranten op te halen. Politie en de ME volgden ons vanaf ons vertrek naar Rotterdam. Volgens burgemeester Aboutaleb waren wij van plan om in Rotterdam te demonstreren, wat onjuist was. Eenmaal in Rotterdam aangekomen drongen politieagenten in burger en uniform de bussen in. We deelden hen mee dat we voornemens waren om naar Maassluis te gaan om te protesteren waar het landelijke protest plaatsvond. Er werd niet naar ons geluisterd en we werden in Rotterdam opzettelijk opgehouden zodat wij ons demonstratierecht bij de landelijke intocht tegen de racistische karikatuur zwarte piet konden uitoefenen. Toen we dit eenmaal doorhadden, besloot een deel van de demonstranten zich te verplaatsen. Deze poging werd met harde hand neergeslagen terwijl er nog niemand ter plekke aan het protesteren was.

De politie sloeg deze demonstranten met alles wat ze te handen hadden en er werd op verschillende lichaamsdelen geslagen. Haren werden uit hoofdhuid getrokken, gebalde vuisten kregen we op onze gezichten en andere lichaamsdelen. Dit was de meest gewelddadige arrestatie die we ooit hebben meegemaakt, waar niemand, noch de agenten die erop los sloegen, nog de burgemeester die onschuldige mensen liet arresteren, zich voor heeft verantwoord. Er werden 200 mensen onterecht gearresteerd. Ongeveer de helft van de gearresteerden was zelfs niet in het computersysteem terug te vinden, toen ze later hun gegevens opvroegen. Alsof het nooit was gebeurd. Ze werden gearresteerd, tijdelijk van hun vrijheid beroofd en daarna, na de intocht, weer vrijgelaten. Het demonstratierecht werd vertrappt zodat wij geen gebruik van ons grondrecht konden maken en de rest was een latere zorg. Voor de vreedzame demonstranten zijn de gebeurtenissen en het trauma vandaag de dag nog altijd voelbaar.

Behandeling Zwarte demonstranten

Ongeacht wie je bent, het demonstratierecht wankelt snel wanneer je het in de praktijk toepast. Noodbevelen worden snel getrokken en burgemeesters maken misbruik van meldingen om demonstraties te verbieden of naar de hand te zetten. Maar het is nog erger als je een Zwarte Nederlander bent en opkomt voor Zwarte emancipatie. Toen ik in 2016 in Rotterdam werd gearresteerd was het niet omdat ik in Maassluis wilde protesteren. De reden die mij werd meegegeven was omdat ik [de woordvoerder was van KOZP](#). De groep die in Rotterdam werd opgehouden werd in drie groepen gesplitst, een groep die grotendeels uit witte demonstranten bestond, werd met zachte hand behandeld. De twee andere groepen, voornamelijk Zwarte demonstranten, werden met grof geweld gearresteerd, zoals hierboven beschreven.

De voorbeelden van de ongelijke behandeling van Zwarte demonstranten en KOZP-demonstranten zijn eindeloos. In 2017 gaf de politie een highfive aan de zogenoemden #blokkeerfriezen die voor eigenrichting kozen. In 2018 stonden ze ernaar te kijken toen we in 14 steden werden achtervolgd door witte hooligans, studenten en ouders met soms hun kinderen aan hun hand. Bijna geen arrestaties en anders kwam je weg met een kleine taakstraf. Logisch dat burgers die eigenrichting kiezen tot de dag van vandaag elkaar opzoeken op straat of online

om vreedzame demonstranten aan te vallen. Het is inmiddels een hobby voor ze geworden om ons aan te vallen, omdat de gevolgen minimaal zijn. En als het tot een boete komt, zamelt men gewoon geld in via crowdfunding. Zo financieren deze gewelddadige burgers hun racisme. Een ander voorbeeld is Volendam waar burgemeester Lieke Sievers, net als veel van haar collega's, niet volledig op de hoogte was van het demonstratierecht. Nadat zij in 2021 weigerde om onze demonstratie tijdens de intocht in Volendam te faciliteren hebben wij als antwoord een spontaan protest in Volendam georganiseerd. Maar in plaats van dat zij het overmatige geweld tegen ons veroordeelde, vond zij dat de niet gemelde demonstratie illegaal was. Terwijl het niet melden van een demonstratie op zichzelf geen grond is om deze te verbieden. Een jaar later in 2022 in Staphorst kozen de inwoners vrijelijk voor eigenrichting omdat men vond dat we daar niet mochten demonstreren. Volgens hen is het bestrijden van zwarte piet-racisme aan hen die daar niet mee worden geconfronteerd. Onze demonstratie werd verboden [na het gewelddadige optreden](#) van de inwoners van Staphorst jegens de vreedzame demonstranten. Er werd gejuicht in Staphorst. Hiermee werd het geweld beloond en het demonstratierecht tenietgedaan. In zowel in Volendam als in Staphorst was de druk vanuit de inwoners om onze demonstratie te verbieden doorslaggevend ten aanzien van het demonstratierecht.

Grote gevolgen

Het is ook goed om te beseffen dat het geweld dat op onze lichamen wordt uitgeoefend niet stopt na die ene dag in het jaar. Het geweld dat de autoriteiten toelaten vindt doorgang in ons huis wanneer geweldplegers vreedzame demonstranten thuis opzoeken. Het vindt doorgang op plekken waar we samen komen zoals de aanslag op ons congres in Den Haag in 2019, waarvoor wonderbaarlijk genoeg niemand is bestraft. Wij hebben de afgelopen jaren bij verschillende huizen camera's moeten ophangen omdat mensen bedreigd worden en er niet ingegrepen wordt. We zien ook steeds minder Zwarte mensen en kwetsbare groepen die deelnemen aan onze protesten. Niet uit desinteresse maar uit angst om slachtoffer te worden van gewelddadige burgers of nog erger van politiegeweld. Als je in de aanwezigheid van de politie en onder leiding van je burgemeester zo ver mag gaan hoe ver denk je dat relschoppers en racisten zullen gaan als niemand kijkt?

Dat Kick Out Zwarte Piet demonstranten het minst beschermd worden tijdens het uitoefenen van hun demonstratierecht is algemeen bekend. Maar hoe komt dat? Een deel van het antwoord heeft te maken met de inhoud van onze boodschap. Onze boodschap is gericht aan alle Nederlanders, met name alle witte Nederlanders, ongeacht opleidingsniveau of beroep. Als het bijvoorbeeld om Zwarte Piet gaat, kan geen wit persoon zich neutraal wanen. Immers, welke persoon, van burger tot politie tot rechter, kan zeggen dat die geen ervaring of (fijne) jeugdherinneringen heeft met Zwarte Piet? Dezelfde personen moeten oordelen over de demonstraties, meldingen en geschillen die hun jeugdherinneringen vaak aantasten. We strijden namelijk tegen een racistisch figuur waar tot voor kort deze personen nog geen probleem in zagen. Een deel van het probleem kan verholpen worden wanneer een onafhankelijk beoordelaar/orgaan in het leven wordt geroepen voor situaties waarbij bijvoorbeeld tegen de gemeente wordt gedemonstreerd.

Wij verdienen uw bescherming

Het demonstratierecht staat goed op papier, maar in de praktijk wordt het zelden goed nageleefd en nog erger, veel te vaak komt het voor dat de boodschap, de kleur en afkomst van demonstranten een rol spelen in het handhaven van dit belangrijke grondrecht. De meeste mensen die met ons protesteren zijn geen ervaren activisten, veruit de meesten hebben niet eens eerder gedemonstreerd voordat ze bij ons in de bus stappen. Zij stappen in de bus met het geloof dat we in Nederland demonstratierecht hebben. Tijdens onze protesten maken ze voor de eerste keer kennis met hun protestrecht. En jaarlijks keren ze terug naar huis, gedesillusioneerd en vol onbegrip voor datgene dat ze is overkomen. Iemand zei laatst tegen me: het maakt me zeker boos dat we aangevallen worden door racisten en vijandig publiek, maar dat de burgemeester en agenten het gewoon toelaten, alsof we geen burgers zijn, alsof we geen bescherming verdienen, dat doet mij het meeste pijn en zal mij altijd blijven.

Een samenleving die democratische waarden ambieert, kan niet zonder een sterk demonstratierecht, op papier en in de praktijk. Als mensenrechtenorganisatie doen wij ons deel. Wij vragen aan onze volksvertegenwoordigers om hetzelfde na te streven. Wij staan open om onze ervaringen en inzichten te delen, verdere vragen te beantwoorden, meer informatie te delen en/of bewijsstukken te leveren.

Namens

Stichting Nederland Wordt Beter
Kick Out Zwarte Piet
Zwart Manifest

Jerry Afriyie

Website: www.nederlandwordtbeter.nl

E-mail: info@nederlandwordtbeter.nl